

Ta'lim muassasalarining turli tiplarida psixologik xizmat konsepsiyalari: maktab psixologik statusi va amaliy psixologning huquq va majburiyatlari

Azizbek Yo'ldoshaliyev

Azizbek Sobirov

Ilmiy rahbar: M.Abdullayeva

TMC Instituti

Annotatsiya: Maqola "Ta'lim muassasalarining turli tiplarida psixologik xizmat konsepsiyalari: Maktab psixologik statusi va amaliy psixologning huquq va majburiyatlari" deb nomlangan bo'lib hozirgi kunda maktab ta'lim muassasalarida yosh avlodning psixologik holatini nazorat qilish va teskshirish borasidagi maqsad va vazifalar, amaliy psixologning vazifalari haqida batafsil yoritib o'tilgan. Shuningdek, maktablarda stress holatidagi o'quvchilarda Geshtalt terapiyasidan foydalanishning produktiv tomonlari yoritilgan.

Kalit so'zlar: psixologik xizmat, maktab, amaliy psixolog, Geshtalt terapiya, maktab psixologik statusi, huquq va majburiyat, o'quvchi, stress

Concepts of psychological service in different types of educational institutions: school psychological status and rights and obligations of a practical psychologist

Azizbek Yuldoshaliyev

Azizbek Sobirov

Scientific supervisor: M.Abdullaeva

TMC Institute

Abstract: The article is entitled "Concepts of psychological service in different types of educational institutions: school psychological status and rights and obligations of a practical psychologist", and it describes in detail the goals and tasks of monitoring and examining the psychological state of the younger generation in school educational institutions, the tasks of a practical psychologist. It also covers the productive aspects of using Gestalt therapy with students in a state of stress in schools.

Keywords: psychological service, school, practical psychologist, Gestalt therapy, school psychological status, rights and obligations, student, stress

Psixologik xizmat ta'lim dargohida har bir shaxsning ham ma'nan ham jismonan komil inson sifatida ravnaq topishiga katta xizmat qiladi. Bu sohani ya'ni aynan psixologiyani ta'lim muassasalarida faol tarzda amalda yuritish va bu bo'yicha bir qancha interaktiv kollaboratsiyalar, tadbirlar o'tkazish yosh avlodning aqlan va ma'nan pozitiv va chuqur fikrlay olish qobiyatini o'stiradi.

Ta'lim muassasalarida psixologik xizmatning tashkil etilishi o'quvchilarning shaxsiy, ijtimoiy va akademik rivojlanishiga ko'maklashadi. Quyida ushbu mavzuga oid asosiy jihatlar yoritiladi:

1. Maktab psixologik statusi

Maktab psixologi ta'lim muassasasida muhim rol o'ynaydi. U o'quvchilarning psixologik holatini kuzatish, ularning qobiliyatlarini rivojlantirish va muammolarni aniqlash bilan shug'ullanadi. Psixologning vazifalari orasida o'quvchilarning emotsional-hissiy holatini baholash, stress va xavotirlik darajasini aniqlash, shuningdek, ularning o'ziga bo'lgan ishonchini oshirishga yo'naltirilgan chora-tadbirlarni amalga oshirish kiradi.

2. Maktab amaliy psixologining huquq va majburiyatlari:

O'quvchilarning psixologik rivojlanishini kuzatish va baholash.

Emotsional-hissiy zo'riqishlar, xavotirlik darajasi yuqori va o'ziga ishonchi past bo'lgan bolalar uchun korreksion-rivojlantiruvchi mashg'ulotlar tashkil etish. Yuqoridagi keltirilgan huquq va majburiyatlar asosida har bir ta'lim oluvchining yuksak kelajagi va tartibli, muvaffaqiyatga boy turmush tarzini yaxshilashda muhim omil hisoblanadi.

Maktablarda psixologik xizmati o'quvchilarni hissiy o'zgarishiga va emo'tsional kuch olishga juda katta o'rniga ega. Ayniqsa, o'smirlar va o'spirinlarda bo'ladigan jismoniy va fiziologik o'zgarishlar ularning ruhiyatiga ta'sir ko'rsatmay qolmaydi. O'quvchilar o'zlari buni anglab yetishga qiynaladilar.

Hozirgi o'smirlar o'mishdoshlariga nisbatan jismoniy, aqliy va siyosiy jihatdan birmuncha ustunlikka ega. Ularda jinsiy yetilish, ijtimoiylashuv jarayoni, psixik o'sish oldinroq namoyon bo'lmoqda. Shu sababli bizda o'g'il va qizlarni 10-11 dan 14-15 yoshigacha o'smirlik yoshida deb hisoblanadi. Maktabgacha ta'lim tashkiloti singari maktablarda ham psixologik xizmatni samarali tashkil etish uchun to'siq bo'layotgan omillar bor. Masalan, maktab fanlariga psixologiyaga oid fan kiritilsa yoki psixolog uchun alohida soat ajratilsa. Shuning uchun psixolog psixodiagnostik ishlarni amalga oshirishda, psixologik trening mashg'ulotlarni o'tishda qaysidir fan mashg'ulotin qo'shishga imkon bo'sa. Maktabda qarama-qarshi jins vakillari bilan psixologik maslahat ishlarini olib borish ham murakkablik tug'durmasdi.

Tadqiqotlar va kuzatuvlar natijasida hozirgi kunda maktabdagi ko'plab keyslarni ko'ramiz-ki, ko'plab o'quvchilar juda ham jizzaki, asabiy va tez jaxlga berilib keyinchalik stressga tushishi va buning oqibatida esa jinoyatlar ham sodir

bo'layotganining guvohi bo'lamiz. Aynan shu holatda agar o'z sohasining mukammal egasi bo'lgan maktab amaliy psixologlari zarur chora-tadbirlarni oldindan ko'rib, profilaktika va tushuntirish ishlarini muntazam olib borganida aynan shu kabi mudxish holatlar soni keskin kamaygan bo'lar edi.

Shu borada Geshtalt terapiyasining ahamiyati va foydali ta'siri haqida bir qancha mulohazalar keltirib o'tamiz. Geshtalt terapiyasi bolalarning o'z his-tuyg'ularini tan olishiga yordam beradi. Stressni engishda bolalar uchun o'zlarini tinglash va tushunish juda muhim. Ular "hozir va shu yerda" prinsipiga asoslangan holda o'zlarining joriy holatlariga etibor qaratadi.

Geshtalt terapiyasi bolalarga ijtimoiy muhitda o'zlarini qulay his qilishni o'rgatadi. Masalan, sinfdoshlari bilan muloqot qilishda yoki o'qituvchilar bilan bo'lgan munosabatlarda ko'mak beradi.

Ushbu usul orqali bolalar stress sabablarini aniqlab, ularga nisbatan o'z yondashuvlarini o'zgartirishlari mumkin. Stressni kamaytirish uchun bolalar bilan oddiy nafas olish mashqlari yoki vizualizatsiya usullarini o'tkazish Geshtalt terapiyasining asosiy tamoyillaridan biridir.

Bolalar o'z his-tuyg'ularini rasm, qo'g'irchoqlar, yoki boshqa ijodiy vositalar orqali ifodalashlari mumkin. Bu ularga ichki hissiyotlarini anglash va stressni kamaytirishga yordam beradi.

Bolalarni kichik guruhlarga ajratib, ularni o'zaro muloqot qilishga undash orqali ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantiring. Bu Geshtalt terapiyasining "insonlararo aloqalarni rivojlantirish" tamoyiliga mos keladi.

Ta'lim muassasalarida psixologik xizmatning tashkil etilishi o'quvchilarning psixologik salomatligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Maktab psixologlari o'quvchilarning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishiga ko'maklashish, ularning qobiliyatlarini aniqlash va rivojlantirish, shuningdek, psixologik muammolarni oldini olishda katta ahamiyatga ega. Amaliy psixologning professional holati va shaxsiy sifatlari uning faoliyatining samaradorligini belgilaydi. Shu sababli, ta'lim muassasalarida psixologik xizmatni rivojlantirish va qo'llab-quvvatlash zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Z.T.Nishanova "Psixologik xizmat". Toshkent, 2007
2. Isroilova, N. A. (2022). МАКТАБГАЧА ТА'ЛИМ ТИЗИМИДА ЗАМОНАВИЙ ПСИХОЛОГИК ХИЗМАТ КО'РСАТИШНИНГ О'ЗИГА ХОС МЕХАНИЗМЛАРИ. Вестник магистратуры, (1-2 (124)), 78-80.
3. Dauletova, G. M. (2022). О'СМИРЛИК YOSHDAГИ ПСИХОЛОГИК О'ЗГАРИШЛАР. ХАБАРИШЫСЫ, 3, 81.
4. Umarov, T. M. (2024). ТА'ЛИМ ТИЗИМИДА ПСИХОЛОГИК ХИЗМАТ. Kokand University Research Base, 489-494.

5. Z.T.Nishanova, G.K.Alimova. Psixologik xizmat. Psixokorreksiya. Darslik. "Ijod Press", Toshkent 2019